Bilag 2

Styrket uddannelsesforskning

Baggrund
Undervisningen i folkeskolen skal i højere grad baseres på viden, ikke på vane. Derfor skal forskningen i, hvad der virker, styrkes i et samarbejde mellem universiteter og professionshøjskoler og ud at virke på skolerne og andre institutioner.

Det foreslås derfor, at der over en årrække satses på at uddanne ph.d.er og opbygge forskningskapacitet inden for alment og fagligt didaktiske samt pædagogiske områder. Der lægges vægt på, at forskningen anvender metoder og design, der bidrager til videnskabelig underbygning af undervisningens og andre aktiviteters betydning for læringsudbyttet.

Formål
Det overordnede formål er at forbedre udbyttet for alle elever i folkeskolen og dermed deres forudsætninger for videreuddannelse og beskæftigelse. Et bedre udbytte af folkeskolen kan bl.a. opnås ved at styrke den fagdidaktiske viden og kapacitet og gennem øgede pædagogiske og socialpædagogiske kompetencer.

Med det konkrete initiativ er det målet at sikre et højere fagligt niveau som grundlag for læringsprofessionerne på professionshøjskolerne gennem uddannelse af ph.d.er, der kan undervise på professionshøjskolerne.

Da det er vigtigt med en fokuseret indsats inden for et relativt snævert forskningsområde, er der udarbejdet en model, der tager udgangspunkt i følgende præmisser:

- Det skal være muligt at målrette anvendelsen af midlerne i en sådan grad, at de anvendes til en koordineret og sammenhængende ph.d.-uddannelses- og forskningsindsats.
- Initiativet skal følges tæt, således at det er muligt at vurdere udbyttet.

En styrket uddannelsesforskning bør tage udgangspunkt i tre formål:

1. Forskning i praksisnære områder med stærk tilknytning til og i samarbejde mellem professionshøjskolerne og universiteterne.
2. Forskning og forskeruddannelse med efterprøvede og anerkendte kvalitetssikringsmekanismer i regi af universiteternes ph.d.-skoler.
3. De ph.d.er, der uddannes, skal både under uddannelsen og efterfølgende kunne undervise på professionshøjskolerne og indgå i forskning og udvikling i professionsfeltet.

Fagligt velfunderet og praksisnær forskeruddannelse
Den danske forskeruddannelse på ph.d.-skoler på universiteterne er internationalt anerkendt for sin høje kvalitet og omfattende kvalitetssikringsmekanismer. De ph.d.-studerende indgår i etablerede ph.d.-forløb, hvor tilstrækkelige vejledningsressourcer er en forudsætning for at sikre et højt fagligt niveau i uddannelsen.

På den ene side er det derfor nødvendigt, at professionshøjskolerne og universiteterne på dette område i højere grad, end det er tilfældet i dag, indgår i forpligtende samarbejder, så det sikres, at der uddannes ph.d.er inden for forskningsområder, der dækker professionshøjskolernes behov.

På den anden side skal disse ph.d.er uddannes under tilsvarende kvalitetskrav og -systemer som alle andre danske ph.d.er i aktive forskningsmiljøer med kritisk masse. Der er derfor behov for også på dette område at fokusere forskningsindsatsen, så der ikke opstår for mange små forskningsenheder.

Model

På den baggrund foreslås det, at der afsættes en bevilling, hvor universiteter og professionshøjskoler i fællesskab kan søge om midler til konkrete ph.d.- og forskningsprojekter. Forslaget vil med fordel kunne ses som første led i en fremadrettet satsning, hvor der over en årrække uddannes ph.d.er og opbygges forskningskapacitet inden for alment og fagligt didaktiske samt pædagogiske områder.

Bevillingen øremærkes til forskning og ph.d.-uddannelse med fokus på at undersøge, hvordan folkeskolens praksis kan give størst mulig udbytte for alle elever såvel fagligt som mht. alsidig udvikling og trivsel og motivation til videre uddannelse.

Forskningen og ph.d.-projekterne kan omfatte problemstillinger vedrørende specifikke fags didaktik såvel som almene didaktiske og pædagogiske emner. Der lægges vægt på, at alle elevgruppers udbytte af undervisningen inddrages, og forskningen kan også omfatte udbyttet af specialpædagogiske indsatser og overgange fra daginstitution til folkeskole og fra folkeskole til ungdomsuddannelser.

Bevillingen forankres på Aarhus Universitet. Der etableres et ph.d.-råd, der er ansvarlig for udmøntningen af bevillingen. Ph.d.-rådet sammensættes af repræsentanter for universiteterne, professionshøjskolerne samt internationale kapaciteter og relevante aftagere som eksempelvis grundskoleledere og skole- og kulturchefer. Ph.d.-rådet skal sikre, at tildelingen af bevillinger sker inden for en bred kreds af områder, der medvirker til at indfri formålet med initiativet.

Bevillingen udmøntes gennem tildeling af i alt 10-12 ph.d.-stipendier i 2011. Ph.d.-stipendierne opslås med forudsætningen, at ph.d.-projekterne skal være praksisnære. Der følger automatisk en forskningsbevilling med stipendiet for, at ph.d.-uddannelsen kan gennemføres i forbindelse med et større forskningsprojekt, gennemført i et samarbejde mellem et universitet og en professionshøjskole.

Udgiften for et optag på 10-12 nye ph.d.er vil udgøre ca. 20 mio. kr. for treårige tilsagn, idet et treårigt ph.d.-forløb skønnes samlet set at koste 1,8 mio. kr.

I tilknytning til de igangsatte ph.d.-forløb afsættes der midler til forskning og forskeruddannelsesaktiviteter på de deltagende institutioner, herunder til kompensation til medvirkende grundskoler og evt. andre institutioner, hvor forskningsprojekter medfører en væsentlig merudgift samt til driftsudgifter i forbindelse med ph.d.-rådet. Udgifter til ph.d.-forløbene vil dermed udgøre i omegnen af 70 pct. af den samlede bevilling.

Det er en forudsætning for at ansøge om midler fra bevillingen, at projekter og ansøgninger udarbejdes af konsortier, der består af mindst én professionshøjskole og et universitet. Ansvaret for ansøgning, bevilling og tilbagemelding om projektet placeres hos universitetet.

Det skal klart fremgå af ansøgningerne, at et projekt har en tilknytning til såvel et aktivt forskningsmiljø på universitetet som til et aktivt videns- og udviklingsmiljø på professionshøjskolen. Udvælgelsen af temaer for ph.d.-projekter skal tage udgangspunkt i professionshøjskolernes behov for lærerressourcer og videreuddannelse.

Ph.d.-rådet kan af egen drift slå stipendier op i konkurrence inden for specifikke områder, hvor der vurderes at være et særligt behov for opkvalificering. Det er fortsat et krav, at det kun er konsortier bestående af både universiteter og professionshøjskoler, der kan ansøge om midler.

Den konkrete udmøntning skal sikre, at der ikke opstår habilitetsproblemer.

Lovhjemmel
Der kan afviges fra princippet om enstrenget ledelse i universitetsloven gennem en dispensation jf. universitetslovens § 36. Nedsættelsen af ph.d.-rådet kræver en sådan dispensation. Der indskrives en anmærkning i finansloven, der beskriver forslaget, nedsættelsen af ph.d.-rådet og bevillingen til rådets disposition samt betingelserne for bevillingen.

Efter vedtagelsen af finansloven anmoder Aarhus Universitet om en vedtægtsændring, hvori ph.d.-rådet beskrives, herunder ph.d.-rådets uafhængighed af Aarhus Universitets almindelige ledelsesstruktur. Af vedtægten skal det fremgå, at ph.d.-rådet kan anvende det bevilgede beløb efter de betingelser, der fremgår af finansloven.

På nuværende tidspunkt findes der én anden dispensation fra § 36: Biotech Research & Innovation Centre (BRIC) ved Københavns Universitet. BRIC er karakteriseret ved at have en uafhængig bestyrelse, der blandt andet behandler budget, årsregnskab og årsberetning.

Finansiering
Der afsættes 28 mio. kr. til uddannelsesforskning i 2011. Det foreslås, at disse midler anvendes til at påbegynde initiativet vedrørende styrket uddannelsesforskning.

Evaluering
Initiativet evalueres efter tre år. Videnskabsministeren fremlægger i første halvår af 2011 en status for initiativets gennemførelse.